

Sygn. akt III AUa 332/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 13 września 2012 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Jolanta Hawryszko (spr.)
Sędziowie:	SSA Romana Mrotek SSA Barbara Białecka
Protokolant:	St. sekr. sąd. Edyta Rakowska

po rozpoznaniu w dniu 13 września 2012 r. w Szczecinie

sprawy R. J.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w S.

o ustalenie obowiązku ubezpieczenia społecznego

na skutek apelacji ubezpieczonego

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 28 lutego 2012 r. sygn. akt VI U 1380/11

oddala apelację.

Sygn. akt III AUa 332/12

UZASADNIENIE

Decyzjami z dnia 26 lipca 2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. stwierdził, że R. J. jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu od 1 kwietnia do 30 kwietnia 2003 r. i w dniu 31 maja 2007 r. oraz stwierdził, że płatnik składek jest zobowiązany do opłacania składek na Fundusz Pracy za R. J..

Odwołania od decyzji złożył płatnik składek R. J., zarzucając naruszenie art. 13 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez jego błędną wykładnię i przyjęcie, że osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą podlega obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym od momentu wskazanego w zgłoszeniu do organu podatkowego czy do organu rentowego oraz niezgodność ustaleń faktycznych z materiałem dowodowym zebrany w sprawie, bowiem faktyczną datą rozpoczęcia działalności przez R. J. jest 1 maja 2003 r. Ponadto odwołujący zarzucił naruszenie art. 53 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i

przeciwdziałaniu bezrobociu oraz art. 104 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. R. J. wniósł o zmianę skarżonych decyzji poprzez ustalenie, że jako osoba prowadząca działalność pozarolniczą gospodarczą nie podlega obowiązkowemu ubezpieczeniu emerytalnemu, rentowemu oraz wypadkowemu w okresie od 1 kwietnia 2003 r. do 30 kwietnia 2003 r. oraz w dniu 31 maja 2007 r. oraz nie jest zobowiązany do opłacania za siebie składek na Fundusz Pracy.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołań.

Wyrokiem z dnia 28 lutego 2012 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych: I. zmienił zaskarżone decyzje i ustalił, że R. J. jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu w dniu 31 maja 2007 r. oraz że płatnik składek nie jest obowiązany do opłacania składek na Fundusz Pracy za R. J. z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej w dniu 31 maja 2007 r.; II. oddalił odwołania w pozostałym zakresie; III. orzekł o kosztach procesu.

W zakresie istotnym dla rozstrzygnięcia o apelacji płatnika, sąd pierwszej instancji ustalił, że w dniu 24 lutego 2003 r. R. J. złożył wniosek do Krajowego Rejestru Urzędowego Podmiotów Gospodarki Narodowej o wpis zmiany informacji o osobie fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą. Jako nową prowadzoną działalność wskazał Przedsiębiorstwo (...). Jako siedzibę wskazał ul. (...) w S.. Jako datę rozpoczęcia działalności wskazał dzień 1 marca 2003 r. W dniu 3 października 2002 r. R. J. zawarł z Gminą M. S. umowę najmu lokalu użytkowego położonego w S. przy ul. (...)/(...) w celu prowadzenia tam sprzedaży hurtowej i detalicznej materiałów budowlanych, instalacyjnych i sanitarnych oraz wyrobów metalowych. W dniu 10 marca 2003 r. R. J. zawarł ze spółką cywilną (...) prowadzoną przez jego ojca, J. J., umowę podnajmu pomieszczenia biurowego o powierzchni 10,25 m² w obiekcie położonym przy ul. (...). W dniu 12 marca 2003 r. R. J. zarejestrował się w Urzędzie Skarbowym jako podatnik podatku od towarów i usług oraz podatku akcyzowego. Jako datę rozpoczęcia działalności gospodarczej wskazał dzień 1 kwietnia 2003 r., w tym zobowiązał się do złożenia pierwszej deklaracji VAT-7 oraz (...)2 za kwiecień 2003 r. W dniu 23 kwietnia 2003 r. R. J. zawarł umowę rachunku bankowego dla podmiotu gospodarczego. Natomiast w dniu 14 lipca 2003 r. do III Urzędu Skarbowego w S. wpłynęło zgłoszenie aktualizacyjne osoby fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą na formularzu NIP-1 wypełnionym w dniu 9 lipca 2003 r. Jako nową nazwę prowadzonej działalności wskazano Przedsiębiorstwo (...), jako siedzibę wskazano ul. (...) w S.. W rubryce „dane dotyczące prowadzonej działalności gospodarczej” jako datę rozpoczęcia działalności wskazano dzień 1 kwietnia 2003 r. Zgłoszenie aktualizacyjne zostało wypełnione przez biuro (...), natomiast R. J. złożył na formularzu własnoręczny podpis. W dniu 24 października 2003 r. do III Urzędu Skarbowego w S. ponownie wpłynęło zgłoszenie aktualizacyjne osoby fizycznej prowadzącej działalność gospodarczą na formularzu NIP-1 wypełnionym w dniu 23 października 2003 r. przez biuro (...), podpisane własnoręcznie przez R. J., w którym również wskazano jako datę rozpoczęcia działalności dzień kwietnia 2003 r. Sąd Okręgowy ustalił również, że w książce przychodów i rozchodów odnośnie 2003 r. R. J. wskazał, że pierwszy dochód z działalności gospodarczej uzyskał: w dniu 6 maja 2003 r. z tytułu sprzedaży usług (...)/ (...), w dniu 15 maja 2003 r. z tytułu sprzedaży usług (...)/ (...), w dniu 23 maja 2003 r. z tytułu sprzedaży usług (...)/ (...). Płatnik zgłosił się do ubezpieczeń społecznych: emerytalnego, rentowych, wypadkowego i zdrowotnego oraz dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej w okresach od dnia 1 maja 2003 r. do 31 grudnia 2003 r., od 1 kwietnia 2004 r. do 5 czerwca 2005 r., od 1 czerwca 2007 r., natomiast w okresie od 6 czerwca 2005 r. do 31 maja 2007 r. był zgłoszony wyłącznie do obowiązkowego ubezpieczenia zdrowotnego.

Odnosząc powyższe ustalenia do treści i art. 6 ust. 1 oraz art. 12 ust. 1 oraz art. 8 ust. 6 i art. 13 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (w brzmieniu obowiązującym w pierwszej połowie 2003 r., wynikającym z Dz.U. z 1998r., nr 137, poz. 887 ze zm.), jak również definicji działalności gospodarczej zawartej w art. 2 ust. 1 oraz regulacji obowiązków przedsiębiorcy co do zgłaszania zmian stanu faktycznego i prawnego prowadzonej działalności wynikających z ustawy z dnia listopada 1999 r. - Prawo działalności gospodarczej (Dz. U. Nr 101, poz. 1178 z zm.) - w brzmieniu obowiązującym do 21 sierpnia 2004 r. Sąd Okręgowy zważył, że decyzja o objęciu obowiązkowymi ubezpieczeniami społecznymi w związku z prowadzoną przez R. J. działalnością gospodarczą w okresie od 1 do 30 kwietnia 2003 r. jest prawidłowa. Odwołując się do obszernego stanowiska doktryny i judykatury, sąd pierwszej instancji

akcentował, że data wpisu do ewidencji nie musi być tożsama z datą rozpoczęcia działalności. Istotne w tej mierze jest zaś faktyczne prowadzenie działalności gospodarczej. Zdaniem Sądu Okręgowego z zebranych w sprawie dowodów z dokumentów, w tym z zapisów w dokumentacji przesłanej przez Urząd Miejski w S., Urząd Statystyczny w S. oraz II i III Urząd Skarbowy w S. wynika jednoznacznie, że czynności mogące zostać za uznane za formę „przygotowań do prowadzenia działalności gospodarczej” płatnik wykonywał co najwyżej do końca marca 2003 r. Sąd rozważył, że co prawda odnośnie kwietnia 2003 r. udało się sądowi wyłącznie ustalić, że w dniu 23 kwietnia 2003 r. R. J. zawarł umowę rachunku bankowego dla podmiotu gospodarczego, jednakże ta tylko okoliczność nie mogła prowadzić do uznania, że w kwietniu 2003 r. ubezpieczony nie rozpoczął prowadzenia działalności gospodarczej. Przeciwnie, treść przytoczonych wyżej dokumentów nakazywała przyjęcie, że rozpoczęcie prowadzenia tej działalności nastąpiło od 1 kwietnia 2003 r. Szczególnie znaczenie w tym zakresie Sąd Okręgowy nadał treści dokumentów własnoręcznie podpisanych przez R. J. i złożonych przezeń w Urzędzie Skarbowym. Sąd Okręgowy zakwestionował przy tym stanowisko płatnika, że o uznaniu, że doszło do faktycznego rozpoczęcia prowadzenia działalności gospodarczej decyduje wyłącznie uzyskanie przychodu z prowadzenia tejże działalności. W doktrynie i orzecznictwie jednolicie przyjmuje się, że aby uznać wykonywanie danej działalności za działalność gospodarczą musi ona posiadać łącznie następujące cechy: 1) zawodowy (a więc stały) charakter, 2) związaną z nią powtarzalność podejmowanych działań, 3) podporządkowanie zasadzie racjonalnego gospodarowania i 4) uczestnictwo w obrocie gospodarczym. Przesłanka wykonywania działalności gospodarczej w sposób ciągły nie może być jednak rozumiana jako konieczność jej wykonywania bez przerwy (przez cały rok, miesiąc, tydzień lub dzień), lecz jako zamiar powtarzalności określonych czynności w odróżnieniu od ich przypadkowości, jednorazowości, sporadyczności lub okazjonalności. Przyjmuje się więc, że działalność gospodarcza z założenia ma być działalnością wykonywaną w sposób zorganizowany nastawioną na nieokreślony z góry okres czasu, a ponadto związana jest z nią konieczność ponoszenia przez przedsiębiorcę ryzyka gospodarczego. W świetle tego zdaniem Sądu Okręgowego okoliczność, że w kwietniu 2003 r. płatnik nie otrzymał jeszcze żadnego zlecenia nie stanowiła dowodu, że w rzeczywistości nie rozpoczął działalności gospodarczej. Płatnik co najmniej od 1 kwietnia 2003 r. pozostawał bowiem w gotowości do podjęcia wykonania zlecenia.

Apelację od wyroku w punktach II. i III. złożył płatnik R. J., zarzucając rozstrzygnięciu: 1 - naruszenie przepisu art. 6 ust. 1 pkt 5, art. 12 ust. 1, art. 8 ust. 6 oraz art. 13 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, poprzez ich błędną wykładnię i przyjęcie, że obowiązek ubezpieczenia emerytalnego, rentowego, wypadkowego powstaje z dniem wskazanym w dokumentacji zgłoszeniowej, ewidencji działalności gospodarczej, jako dzień rozpoczęcia działalności gospodarczej, a nie z dniem jej faktycznego rozpoczęcia, tj. z dniem realizacji pierwszego zlecenia, pierwszej transakcji mieszczącej się w przedmiocie działalności gospodarczej; 2 - niezgodność ustaleń z materiałem dowodowym zebrany w sprawie polegającą na ustaleniu przez Sąd, że płatnik składek rozpoczął prowadzenie działalności gospodarczej z dniem 1 kwietnia 2003 r., z tym dniem był gotowy do przyjmowania zleceń, jak również, że płatnik składek do końca marca 2003 r. dokonał wszystkich czynności przygotowawczych do prowadzenia działalności, w sytuacji gdy dopiero w dniu 23 kwietnia 2003 r. płatnik składek zawierał umowę rachunku bankowego, jak również jeszcze w kwietniu 2003 r. przygotowywał wynajęty lokal na potrzeby prowadzenia biura, a zatem w kwietniu 2003 r. nie był jeszcze gotowy na przyjęcie pierwszych zleceń, jak również w sytuacji gdy pierwsze zlecenia płatnik składek faktycznie przyjął i wykonywał dopiero w maju 2003 r., a tym samym płatnik składek faktycznie rozpoczął prowadzenie działalności gospodarczej dopiero w maju 2003 r., a nie jak ustalił Sąd w kwietniu 2003 r.; 3 - pominięcie przez Sąd istotnej w sprawie okoliczności, a mianowicie tego, że w dokumencie, złożonym do akt sprawy przez płatnika, zatytułowanym Karta zgłoszenia pracodawcy złożonym przez płatnika w Państwowej Inspekcji Pracy w dniu 11 sierpnia 2003 r. jako datę rozpoczęcia działalności gospodarczej płatnik wskazał 01 maja 2003 r., jak również pominięcie tego, że z dokumentów księgowych i rachunkowych złożonych przez płatnika do akt sprawy wynika, że pierwsze zlecenie płatnik otrzymał i zaczął realizować dopiero w maju 2003 r., a zatem dopiero w maju 2003 r. faktycznie płatnik składek rozpoczął prowadzenie działalności gospodarczej; 4 - naruszenie przepisu art. 232 K.p.c. poprzez uznanie, że płatnik nie wykazał tego, że rozpoczął faktycznie prowadzenie działalności gospodarczej z dniem 1 maja 2003 r., w sytuacji gdy z załączonych dokumentów, w tym karty zgłoszenia pracodawcy, dokumentów księgowych i rachunkowych, z zeznań świadka J. J. i z wyjaśnień płatnika składek wynika, że płatnik składek pierwsze

zlecenie przyjął i realizował dopiero w maju 2003 r., zatem dopiero z dniem 1 maja 2003 r. płatnik składek faktycznie rozpoczął prowadzenie działalności gospodarczej.

W związku z powyższym apelujący wniósł o zmianę wyroku w zaskarżonej części i zmianę zaskarżonych decyzji poprzez ustalenie, że R. J., jako osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą nie podlega obowiązkowemu ubezpieczeniu emerytalnemu, rentowemu oraz wypadkowemu w okresie od 1 kwietnia 2003 r. do 30 kwietnia 2003 r. oraz nie jest zobowiązany do opłacania za siebie składek na Fundusz Pracy w okresie od 1 kwietnia 2003 r. do 30 kwietnia 2003 r., ewentualnie domagał się uchylenia wyroku w zaskarżonej części i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji.

Sąd Apelacyjny zważy, co następuje.

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie. Sąd Apelacyjny w całości podziela ustalenia faktyczne podjęte przez sąd pierwszej instancji, jak i ich ocenę prawną. Treść apelacji płatnika stanowi w istocie powielenie zarzutów i twierdzeń zgłaszanych przez stronę w toku postępowania pierwszo instancyjnego; zarzuty odwołującego się Sąd Okręgowy w całości rozważył, a następnie właściwie ocenił. W szczególności Sąd Okręgowy trafnie zważył, że istnienie wpisu do ewidencji działalności gospodarczej nie przesądza o faktycznym prowadzeniu tej działalności. Zarówno wpis, jak i jego wykreślenie nie mają znaczenia prawnego dla bytu przedsiębiorcy, gdyż jego istnienie zależy od prowadzenia działalności gospodarczej (wyrok sądu Najwyższego z 24 maja 2000 r., II UKN 568/99, OSNP 2001, Nr 22, poz. 678, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 sierpnia 2000 r., II UKN 659/99). Z wpisu wynika jednak domniemanie prawne (art. 234 k.p.c.), według którego osoba wpisana do ewidencji działalności jest traktowana jako prowadząca działalność gospodarczą (wyroki sądu Najwyższego z dnia 10 grudnia 1997 r., II UKN 392/97, OSNAPiUS 1998, Nr 19, poz. 584; z dnia 15 kwietnia 1998 r., II UKN 583/98, OSNAPiUS 1999, Nr 7, poz. 247, z dnia 31 marca 2000 r., I UKN 457/99, OSNAPiUS 2001, Nr 18, poz. 564, z 11 stycznia 2005 r., I UK 105/04, OSNP 2005, Nr 13, poz. 198). Domniemanie to może być obalone przez płatnika wszelkimi środkami dowodowymi. R. J. musiał więc wykazać, że faktycznie nie podjął prowadzenia działalności już w kwietniu 2003 r., mimo zgłoszenia tych zdarzeń do właściwych urzędów. Sąd odwoławczy podzielił ocenę, że dla obalenia tego domniemania prawnego nie wystarczała okoliczność daty uzyskania pierwszego zlecenia i pierwszego przychodu, jak też okoliczność daty założenia rachunku bankowego i podpisania umowy najmu lokalu na biuro przy ul. (...) w S.. Podjęcie działalności gospodarczej następuje bowiem w chwili dokonania pierwszej czynności w obrocie gospodarczym, która jest bezpośrednio i wprost związana z przedmiotem działalności ujawnionym we wniosku o wpis do ewidencji. Jako przykłady wskazać należy zawarcie umowy z kontrahentem (niekoniecznie pisemnej), a nawet podjęcie negocjacji prowadzących do jej zawarcia. W pojęciu wykonywania działalności gospodarczej należy upatrywać niezwykle obszerny kompleks działań i zachowań przedsiębiorcy (dokonywanych w celu zarobkowym, w sposób ciągły i zorganizowany), czynności prawnych i faktycznych realizowanych w granicach wybranego przedmiotu działalności oraz ukierunkowanych na zapewnienie pełnego powodzenia podjętemu przez przedsiębiorcę przedsięwzięciu gospodarczemu. Tak rozumiane wykonywanie działalności gospodarczej obejmuje zatem zarówno pewne działania dokonywane w ramach wewnętrznej struktury, wyznaczanie zadań i ról poszczególnym składnikom przedsiębiorstwa w realizowaniu danego procesu gospodarczego, tworzenie określonych produktów materialnych oraz realizowanie usługi, jak też działanie w relacjach zewnętrznych, wyrażające się przede wszystkim w zawieraniu umów z osobami trzecimi (dostawcami, klientami), w dochodzeniu roszczeń, a także w podejmowaniu działań reklamowych (tak M. S. w Moment czasowy podjęcia działalności gospodarczej, MoP-wkl. 2009, Nr 17, s. 4) i pozyskiwanie klientów.

W tym kontekście, okoliczności sprawy - przejawiające się dokonywaniem przez R. J. zgłoszeń do urzędu skarbowego, zgłoszenia w ewidencji działalności gospodarczej w urzędzie miasta, jak również późniejszych zgłoszeń aktualizacyjnych do urzędu skarbowego, w których konsekwentnie podawał jako datę rozpoczęcia działalności 1 kwiecień 2003 r. - przesądzają o tym, że R. J. już co najmniej od kwietnia 2003 r. faktycznie prowadził działalność gospodarczą. Wbrew przekonaniu apelującego, trafność tego założenia umacnia ustalenie, że przedsiębiorca pierwsze zlecenie otrzymał w maju 2003 r., zaś pierwszy przychód 6 maja 2003 r. Sąd Apelacyjny ocenił, że skoro realizacja

usług i przychód miały miejsce na początku maja 2003 r. i w dalszych dniach maja, to płatnik najpóźniej w kwietniu musiał podjąć starania o pozyskanie zleceń, a tego rodzaju zachowania nosiły znamiona działalności gospodarczej.

Ponadto, sąd pierwszej instancji trafnie ocenił fakty związane z założeniem rachunku bankowego przez płatnika oraz najmu lokalu. Brak rachunku bankowego nie stanowi bowiem przeszkody w prowadzeniu działalności gospodarczej w przedstawionym wyżej rozumieniu. W szczególności jest bez znaczenia dla pozyskiwania klientów oraz negocjowania umów i przyszłych zleceń. Podobnie, uwzględniając szeroko zakreślony w ewidencji przedmiot działalności R. J. (przedsiębiorstwo wielobranżowe, m.in. zajmujące się usługami ogólnobudowlanymi, instalacjami elektrycznymi, centralnego ogrzewania, wodno-kanalizacyjnymi, usługami w zakresie docieplania budynków, sprzedaż hurtową i detaliczną materiałów budowlanych i inne), przeciwko faktycznemu rozpoczęciu przez niego działalności gospodarczej w kwietniu 2003 r. nie świadczy najem lokalu biurowego dopiero w dniu 23 kwietnia 2003 r. zważywszy, że zgodnie z zapisem w ewidencji miejsce wykonywania działalności płatnika obejmowało wówczas dwie lokalizacje, przy ul. (...) (wynajęte przez płatnika w kwietniu 2003 r.) oraz przy ul. (...), którym dysponował w oparciu o umowę najmu z dnia 3 października 2002 r. Wreszcie przeciwko ustalonej przez sąd pierwszej instancji dacie rozpoczęcia faktycznego prowadzenia działalności gospodarczej nie świadczy to, że w karcie zgłoszenia pracodawcy złożonej przez płatnika w PIP w dniu 11 sierpnia 2003 r. jako datę rozpoczęcia płatnik wskazał 1 maja 2003 r. Dokument ten jest bowiem jednym z dowodów w sprawie, a wobec całokształtu przedstawionych okoliczności - odmienna treść wpisu w ewidencji działalności gospodarczej oraz dokumentów składanych w urzędzie skarbowym, okoliczność daty realizacji pierwszych zleceń – nie został oceniony jako dowód przesądzający ustalenia sprawy.

Mając na uwadze przedstawioną ocenę, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację.